

Інформаційна довідка щодо стану освіти для ветеранів в Україні*

Анотація. В інформаційній довідці надано аналіз стану забезпечення прав ветеранів у сфері освіти в Україні. Акцентовано увагу на державних гарантіях надання цільової підтримки ветеранам для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також професійної адаптації.

Ключові слова: ветерани війни та члени їхніх сімей, члени родин загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисники і Захисниці України, освіта, освіта для ветеранів, право на освіту, професійне навчання, освітні послуги для ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Вступ.

Повномасштабне військове вторгнення в Україну спричинило збільшення кількості ветеранів – учасників бойових дій. Загальна чисельність ветеранів війни, членів родин загиблих, осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні становить понад 1,3 млн осіб¹. За таких умов освіта і працевлаштування, поряд із медичним забезпеченням і реабілітацією, є ключовими факторами, що сприяють успішному поверненню ветеранів до цивільного життя².

29 листопада 2024 року Уряд ухвалив Стратегію ветеранської політики на період до 2030 року і затвердив операційний план заходів з її реалізації у 2024–2027 роках (далі – Стратегія). Зазначається, що Стратегія є фундаментальним документом, спрямованим на забезпечення комплексних змін та розвиток державної ветеранської політики в Україні. Стратегія відображає всі сфери взаємодії держави й ветеранів: від початкових кроків у поверненні воїна до цивільного життя – до можливості ветерана зміцнювати життя громади, регіону, держави. У документі визначено стратегічні й оперативні цілі ветеранської політики, завдання, індикатори їх досягнення та очікувані результати³.

Забезпечення працевлаштування та освіти визначено однією з ключових оперативних цілей Стратегії. Завданнями, спрямованими на досягнення зазначеної операційної цілі, є: створення належних умов для професійного розвитку ветеранів / ветеранок під час проходження військової служби, звільнення з військової служби та збереження їх конкурентоздатності на ринку праці; забезпечення працевлаштування ветеранів / ветеранок, які мають мотивацію, бойовий досвід та бажання реалізувати себе у сфері, дотичній до військової служби; доступ ветеранів / ветеранок до програм неформальної освіти, а також послуг, що надаються фахівцями, які працюють із молоддю та ветеранами / ветеранками, зокрема шляхом реалізації програми «Молодіжний працівник».

---

¹ Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України № 1209-р від 29 листопада 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#n12>

² Презентація «Стратегії переходу та інтеграції українських ветеранів до освіти і робочої сили». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-preshall/3908533-reintegracia-veteraniv-cerez-osvitu-i-pracevlavstuvanna.html>

³ Інформаційна довідка щодо державної ветеранської політики в Україні та інших державах. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/inform_references-hsp/75743.html

Стратегією визначено індикатори досягнення оперативної цілі, до яких віднесено: спрощення механізмів доступу ветеранів / ветеранок до програм неформальної освіти, а також послуг, що надаються фахівцями, які працюють із молоддю та ветеранами / ветеранками, зокрема шляхом реалізації програми «Молодіжний працівник»; забезпечення доступу ветеранів / ветеранок до інформації про можливості професійного розвитку та перекваліфікації через спеціалізовані платформи та центри ветеранського розвитку; удосконалення стимулюючих механізмів підтримки роботодавців щодо працевлаштування ветеранів / ветеранок, зокрема тих, яким встановлено інвалідність внаслідок війни, членів їхніх сімей.

Основна частина.

Регулювання правовідносин у сфері освіти для ветеранів в Україні здійснюється: законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»⁴, «Про професійну (професійно-технічну освіту)»⁵, «Про фахову передвищу освіту»⁶, «Про вищу освіту»⁷; постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України»⁸ тощо.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню у суспільстві шанобливого ставлення до них. Відповідно до Закону держава забезпечує учасникам бойових дій та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, державну цільову підтримку для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти у державних та комунальних закладах освіти, до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

Передбачено, що державна цільова підтримка для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти надається у таких формах:

⁴ Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України. № 3551-ХІІ від 22.10.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

⁵ Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України № 103/98-ВР від 10.02.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

⁶ Про фахову передвищу освіту : Закон України № 2745-VIII від 06.06.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

⁷ Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18>

⁸ Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України : Постанова Кабінету Міністрів України № 432 від 21.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-%D0%BF#n8>

Рис. 1.

Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок реалізації експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості (постанова № 984 від 15.09.2023 р.)⁹. Навчання може здійснюватися за заочною (денною, вечірньою), дистанційною, дуальною формами навчання, або їх поєднанням¹⁰. Строк навчання – до 6 місяців. Фінансування такого професійного навчання та пов'язаних із ним витрат здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у межах видатків, передбачених на зазначені цілі в бюджеті Фонду на відповідний рік. Із жовтня 2023 року ветерани та особи з інвалідністю внаслідок війни мають право безкоштовно пройти професійну підготовку, перепідготовку

⁹ Про реалізацію експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості : Постанова Кабінету Міністрів України № 984 від 15.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2023-%D0%BF#Text>

¹⁰ Оглядове дослідження щодо зайнятості ветеранів війни в Україні: поточний стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення. Вебсайт Дослідницької служби Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/hum_social_policy/review_files-hsp/74672.html

або підвищення кваліфікації в центрах профтехосвіти Державної служби зайнятості¹¹.

Нині такі центри працюють у 8 містах: Одесі, Полтаві, Дніпрі, Рівному, Львові, Івано-Франківську, Харкові, Сумах. Доступні 98 робітничих професій та понад 400 напрямів підвищення кваліфікації¹².

У 2023 році Урядом затверджено Порядок видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці¹³. Так, для ветеранів, які бажають пройти перепідготовку за робітничими професіями або здобути наступний освітній рівень, з'явилася можливість безоплатного отримання ваучера на навчання, що надає право на: перепідготовку за робітничою професією; підготовку за спеціальністю для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра або магістра, здобутих за іншою спеціальністю; підготовку на наступному рівні освіти (крім третього (освітньо-наукового / освітньо-творчого) та наукового рівня вищої освіти); спеціалізацію та підвищення кваліфікації за професіями і спеціальностями (124 професії та спеціальності). Із початку 2025 року понад 3300 громадян отримали ваучер на безоплатне навчання з метою опанування нової професії чи спеціальності або підвищення професійної кваліфікації¹⁴.

Міністерство освіти і науки України 4 грудня 2024 року презентувало платформу «Освіта для ветеранів»¹⁵, яку розроблено за підтримки програми Skills4Recovery за рахунок коштів Уряду Німеччини. Основною метою проєкту є надання допомоги в пошуку освіти для відкриття нових особистих можливостей та широких професійних перспектив у цивільному житті. На онлайн-платформі розміщено каталог програм формального та неформального навчання з вичерпною інформацією про доступність закладу освіти, умови вступу, можливості фінансування тощо.

Із метою створення умов для професійної адаптації, підвищення рівня зайнятості ветеранів війни та членів їхніх сімей Міністерство у справах ветеранів України реалізує бюджетну програму «Заходи з ментальної, спортивної, фізичної, психологічної реабілітації та професійної адаптації» (Рис. 2)¹⁶. У межах згаданої програми передбачено фінансування заходів із професійної адаптації.

¹¹ Навчання учасників бойових дій. Вебсайт Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/profnavch/ubdptu>

¹² Освітні можливості від Міністерства економіки: перелік доступних програм. Вебсайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/7eaae9b4-da81-4eee-8512-e1abf4076c03?lang=uk-UA&title=OsvitniMozhливostiVidMinisterstvaEkonomiki-PerelikDostupnikhProgram>

¹³ Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці : Постанова Кабінету Міністрів України № 207 від 20.03.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013-%D0%BF#n13>

¹⁴ З початку року більше 3000 українців вже отримали ваучер на навчання від Служби зайнятості. Вебсайт Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/news/singlenews/680>

¹⁵ Освіта для ветеранів. Вебсайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://osvitaveteraniv.gov.ua/>

¹⁶ Пільги на навчання ПОСЛУГИ З ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ. Вебсайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/pilgi-na-navchannya>

ПОРЯДОК НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ (ПІДГОТОВКА, ПЕРЕПІДГОТОВКА, ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ) ВETERANAM ВІЙНИ ТА ЧЛЕНАМ ЇХ СІМЕЙ

**МІНІСТЕРСТВО
У СПРАВАХ
ВETERANІВ
УКРАЇНИ**

ВИДИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ

- 1 Підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації

- 1 Отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, зокрема зі скороченим строком навчання
- 1 Отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб)

до 45 420 грн у 2024 р.

Прийом на навчання здійснюється згідно з умовами прийому до закладів вищої освіти

КРОКИ

- 1 Обрати навчальний заклад
- 2 Подати заяву до структурного підрозділу з питань ветеранської політики, районної, районної у м.м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради, отримати (у разі потреби) направлення на професійну орієнтацію та пройти її
- 3 За результатами профорієнтації отримати направлення на навчання до обраного закладу освіти
- 4 Підписати тристоронній договір про надання послуг із профадаптації (місцевий орган з питань ветеранської політики/навчальний заклад/ветеран або член його сім'ї)
- 5 За результатами завершення навчання отримати документ установленого зразка

У разі виникнення питань звертайтеся до фахівців Мінветеранів

☎

(063) 035 54 68

✉

dpi@mva.gov.ua

Рис. 2.

Професійна адаптація ветеранів та членів їхніх сімей здійснюється, зокрема шляхом: підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації; отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти; отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Визначені послуги мають право отримувати особи, які: звільняються або звільнені з військової служби, із числа ветеранів війни; мають особливі заслуги перед Батьківщиною; є членами сімей таких осіб; є членами сімей загиблих (померлих) ветеранів війни; є членами сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України. Програма реалізується структурними підрозділами місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань ветеранської політики.

Варто акцентувати увагу, що з метою уніфікації освітніх послуг для ветеранів війни та членів їхніх сімей на вебплатформі е-Ветеран створено Єдину базу знань для ветеранів та їхніх сімей¹⁷. На електронному ресурсі розміщено інформацію щодо заходів із професійної адаптації, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, працевлаштування, які реалізуються в межах бюджетних програм Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства

¹⁷ На вебплатформі е-Ветеран створено Єдину базу знань для ветеранів та їхніх сімей. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів в Україні. URL: <https://mva.gov.ua/news/na-veb-platformi-e-veteran-stvoreno-yedinu-bazu-znan-dlya-veteraniv-ta-yihnih-simej>

освіти і науки України, Міністерства економіки України та Державного центру зайнятості.

На вебплатформі також оприлюднено інформацію про гарантії та пільги для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю, членів їхніх сімей щодо надання послуг із професійної адаптації, повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, отримання ваучера на навчання (підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації), грантів для створення або розвитку ветеранського бізнесу тощо.

За підтримки Міністерства у справах ветеранів України відкрито 22 центри ветеранського розвитку¹⁸ (станом на 25 листопада 2024 року)¹⁹. Центри є інституційною складовою у формуванні та реалізації державної політики у сфері професійної адаптації, зайнятості, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці ветеранів війни, членів їхніх сімей та родин загиблих. Основними напрямками діяльності центрів ветеранського розвитку є: підготовка і організація навчання фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб; організація індивідуального освітнього вектору розвитку ветеранів війни та членів їхніх сімей; сприяння розвитку підприємницьких ініціатив серед ветеранів війни та членів їхніх сімей, зокрема забезпечення соціально-психологічного супроводу і правової допомоги ветеранам війни та членам їхніх сімей. Центри ветеранського розвитку функціонують на базі закладів вищої освіти. Наприклад, у місці Біла Церква Центр ветеранського розвитку відкрито при Білоцерківському національному аграрному університеті. Завдяки освітнім і матеріально-технічним спроможностям закладу вищої освіти демобілізовані Захисники і Захисниці, члени їхніх сімей мають можливість проходити професійну адаптацію (навчання й перепідготовку), отримати необхідну психологічну, соціальну, юридичну та іншу допомогу для підтримки реінтеграції від військової служби до цивільного життя.

У державі діють громадські організації і благодійні фонди, які надають підтримку військовослужбовцям, ветеранам та їхнім сім'ям у сфері освіти та професійного навчання.

Висновки.

Сучасна освіта є одним із дієвих способів реінтеграції ветеранів у цивільне життя. Пріоритетним завданням держави є створення умов для здобуття освіти ветеранами, членами їхніх сімей, надання їм можливості отримати нові знання, підвищити кваліфікацію або опанувати нові професії.

Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію ветеранської політики на період до 2030 року, основною метою якої є розвиток державної ветеранської політики в Україні.

На державному рівні реалізується низка програм, спрямованих на створення умов для здобуття ветеранами та членами їхніх сімей формальної та неформальної освіти та професійної адаптації. Зазначенні програми

¹⁸ Центри ветеранського розвитку. Вебсайт Міністерства у справах ветеранів в Україні. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/tsentri-veteranskogo-rozvitku>

¹⁹ Центр ветеранського розвитку відкрито на базі Східноукраїнського Національного університету імені Володимира Даля у Києві. URL: <https://www.congress.gov.ua/tsentr-veteranskoho-rozvytku-vidkryto-na-baziskhidnoukrainskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-volodymyra-dalia-u-kyievi/>

реалізуються, зокрема, Міністерством у справах ветеранів України, Міністерством освіти і науки України, Державним центром зайнятості. Так, за підтримки Міністерства у справах ветеранів України функціонує 22 центри ветеранського розвитку, які надають підтримку у сфері професійної адаптації, зайнятості, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці ветеранам війни, членам їхніх сімей та родин загиблих.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.